

บทที่ 2

แนวคิดทางทฤษฎีและวรรณกรรมปริทัศน์

2.1 เศรษฐศาสตร์สหกรณ์ (Cooperative Economics)

เศรษฐศาสตร์สหกรณ์ (Cooperative Economics) เป็นวิชาเศรษฐศาสตร์ที่กล่าวถึงกระบวนการทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการมารวมตัวกันของประชาชนกลุ่มหนึ่ง ซึ่งพยายามจะทำให้ตนเองและมวลสมาชิกสามารถอยู่รอดได้ในระบบเศรษฐกิจที่ใช้ระบบตลาดหรือกลไกราคาเป็นตัวจัดสรรการผลิตภายในประเทศ โดยจะศึกษาเฉพาะบทบาทและหน้าที่ของสหกรณ์ทุกประเภททั้งในฐานะที่เป็นชุมชนแห่งหนึ่งในสังคมและเป็นสถาบันการเงินรูปแบบหนึ่งในระบบเศรษฐกิจ มีเนื้อหาครอบคลุมตั้งแต่แนวคิดในการจัดตั้งสหกรณ์ การจัดการและแนวทางการบริหารการเงินสหกรณ์ ตลอดจนการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ให้ยืนหยัดอยู่ในสังคมได้อย่างมั่นคงและมีประสิทธิภาพ ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดเศรษฐศาสตร์ทั่วไปที่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการเลือกหนทางในการใช้ทรัพยากรการผลิตที่มีจำกัด เพื่อผลิตสินค้าและบริการให้ตอบสนองต่อความต้องการอันไม่จำกัดของประชาชนทั้งหลายในสังคมได้ แนวคิดเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ที่ใช้ในงานวิจัยฉบับนี้ประกอบด้วย

2.1.1 หลักการสหกรณ์สากล¹

หลักการสหกรณ์สากล คือ หลักการที่องค์การสหกรณ์ทั้งหลายทั่วโลกยึดถือเป็นหลักปฏิบัติในการดำรงอยู่และการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของตน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะที่โดดเด่นขององค์การสหกรณ์ว่าแตกต่างกับองค์การธุรกิจรูปแบบอื่น หลักการสหกรณ์สากลนี้มีวิวัฒนาการมาจากหลัก 10 ประการของ “ร้านสหกรณ์ผู้นำที่เที่ยงธรรมแห่งร็อกเดล” ซึ่งตั้งขึ้นเป็นสหกรณ์แรกในประเทศอังกฤษเมื่อพ.ศ. 2387 และสมาชิชาใหญ่องค์การสัมพันธ์ภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ (International Cooperative Alliance : I.C.A.) ได้ทบทวนปรับปรุงเหลือ 6 ประการในปีพ.ศ. 2509 ต่อมาในเดือนกันยายน พ.ศ. 2538 ที่ประชุมสมัชชาครบรอบร้อยปี

¹ สถาบันการศึกษาวิชาชีพลูกค้าสหกรณ์ออมทรัพย์(สวสอ.) ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด, คู่มือสหกรณ์ออมทรัพย์, (กรุงเทพมหานคร: อักษรสยามการพิมพ์, 2546), น.2.

องค์การ I.C.A. ได้ปรับปรุงอีกครั้งหนึ่งเป็น 7 ประการด้วยกัน โดยให้ถือว่าทุกข้อมีความสำคัญเท่ากันหมด หลักการดังกล่าวประกอบไปด้วย

หลักการที่ 1 การเป็นสมาชิกโดยสมัครใจและเปิดกว้าง

สหกรณ์เป็นองค์การโดยสมัครใจ เปิดรับบุคคลทุกคนซึ่งสามารถใช้บริการของสหกรณ์และเต็มใจรับผิดชอบในฐานะสมาชิกเข้าเป็นสมาชิก โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องเพศ สังคม เชื้อชาติ การเมือง หรือศาสนา

หลักการที่ 2 การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย

สหกรณ์เป็นองค์การประชาธิปไตยที่ควบคุมโดยมวลสมาชิก ซึ่งมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของสหกรณ์ ชายและหญิงผู้ปฏิบัติงานในฐานะผู้แทนซึ่งได้รับเลือกตั้งต้องรับผิดชอบต่อมวลสมาชิก ในสหกรณ์ปฐมสมาชิกมีสิทธิออกเสียงเท่ากัน (สมาชิกคนหนึ่งมีหนึ่งเสียง) และในสหกรณ์ระดับอื่นก็จัดให้มีการดำเนินการตามแนวทางประชาธิปไตยด้วย

หลักการที่ 3 การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจโดยสมาชิก

สมาชิกพึงมีส่วนให้ทุนแก่สหกรณ์อย่างเป็นธรรม และควบคุมการใช้ทุนของสหกรณ์ตามแนวทางประชาธิปไตย อย่างน้อยที่สุดส่วนหนึ่งของทุนนั้นตามปกติต้องเป็นทรัพย์สินส่วนรวมของสหกรณ์ และสมาชิกจะได้รับเงินตอบแทนในอัตราจำกัด (ถ้ามี) จากการลงทุนในสหกรณ์ตามเงื่อนไขแห่งการเป็นสมาชิก มวลสมาชิกจะจัดสรรเงินส่วนเกินเพื่อความมุ่งหมายใดๆหรือทั้งหมดดังต่อไปนี้ก็ได้ คือเพื่อพัฒนาสหกรณ์ของพวกเขา โดยอาจก่อตั้งเงินสำรอง ซึ่งอย่างน้อยที่สุดส่วนหนึ่งของเงินสำรองนี้จะแบ่งแยกมิได้ หรือจัดสรรเพื่อประโยชน์แก่สมาชิกตามส่วนของธุรกิจที่ได้ทำกับสหกรณ์ และเพื่อสนับสนุนกิจกรรมอื่นๆที่มวลสมาชิกเห็นชอบ

หลักการที่ 4 การปกครองตนเองและอิสระภาพ

สหกรณ์เป็นองค์การช่วยตนเองและปกครองตนเองซึ่งควบคุมโดยสมาชิก ถ้าสหกรณ์เข้าทำข้อตกลงกับองค์การอื่นๆ รวมทั้งรัฐบาล หรือแสวงหาทุนจากแหล่งภายนอก สหกรณ์พึงทำข้อตกลงเช่นนั้นภายใต้เงื่อนไขอันมั่นใจได้ว่า มวลสมาชิกยังคงควบคุมสหกรณ์ตามแนวทางประชาธิปไตย และจะต้องธำรงไว้ซึ่งสภาพการปกครองตนเองของสหกรณ์

หลักการที่ 5 การให้การศึกษ การฝึกอบรมและสารสนเทศ

สหกรณ์พึงให้การศึกษและการฝึกอบรมแก่บรรดาสมาชิก ผู้แทนจากการเลือกตั้ง ผู้จัดการ และพนักงาน เพื่อที่บุคคลเหล่านั้นจะจะสามารถมีส่วนร่วมช่วยพัฒนาสหกรณ์ของพวกเขาอย่างมีประสิทธิภาพ และพึงให้ข่าวสารความรู้ในเรื่องลักษณะและประโยชน์ของการสหกรณ์แก่ประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เยาวชนและผู้นำด้านความคิดเห็น

หลักการที่ 6 การร่วมมือระหว่างสหกรณ์

สหกรณ์พึงรับใช้บรรดาสมาชิกอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดและทำให้ขบวนการสหกรณ์เข้มแข็ง โดยการทำงานด้วยกันภายใต้โครงสร้างอันประกอบด้วยสหกรณ์ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับระหว่างประเทศ

หลักการที่ 7 ความเอื้ออาทรต่อชุมชน

สหกรณ์พึงดำเนินงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนที่สหกรณ์ตั้งอยู่ ทั้งนี้ตามนโยบายที่ได้รับความเห็นชอบจากมวลสมาชิก

2.1.2 แนวคิดและปรัชญาของสหกรณ์ออมทรัพย์²

สหกรณ์ออมทรัพย์ (Thrift and Credit cooperatives or Savings and Credit cooperatives) คือสถาบันการเงินรูปแบบหนึ่งที่มีสมาชิกเป็นบุคคลซึ่งมีอาชีพเดียวกัน และมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย การดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์จะต้องอยู่ภายใต้กฎ ระเบียบ และข้อบังคับของสหกรณ์โดยทั่วไป วัตถุประสงค์ที่สำคัญของสหกรณ์ออมทรัพย์มีด้วยกัน 2 ประการคือ

ประการแรก การส่งเสริมให้สมาชิกออมทรัพย์โดยการถือหุ้นและรับเงินฝาก ซึ่งถือว่าเป็นวัตถุประสงค์หลักของสหกรณ์ออมทรัพย์

ประการที่สอง การจัดให้มีเงินกู้สำหรับสมาชิกเป็นสิ่งสำคัญอันดับรองลงมา ทั้งนี้การให้กู้ของสหกรณ์นั้นจะให้กู้ได้ก็ต่อเมื่อมีการสอบสวนอย่างถี่ถ้วนแล้วมีความจำเป็นและเป็นประโยชน์จริงๆ โดยในข้อบังคับได้กำหนดจำนวนขั้นสูงของเงินกู้ ตามส่วนของเงินได้รายเดือนของสมาชิก หรือตามส่วนแบ่งเงินค่าหุ้นของสมาชิกแต่ละคน

ปรัชญาของสหกรณ์ออมทรัพย์ คือระบบความคิดหรือหลักแห่งความรู้หรือหลักแห่งความจริงเกี่ยวกับสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งหากนำไปปฏิบัติให้ถูกต้องอย่างแท้จริง ก็ย่อมจะก่อให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ อันจะนำไปสู่ประโยชน์ของสมาชิก ชุมชน และสังคมโดยรวมต่อไป ปรัชญาดังกล่าวมีอยู่ด้วยกัน 3 ประการที่สำคัญคือ

1. การประหยัดและการออม เป็นหนทางสำคัญที่นำไปสู่การพึ่งพาตนเองและสร้างความมั่งคั่งให้แก่ตนเองได้ ทั้งนี้จะต้องประพฤติปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นอิสระในการควบคุมเงินของตนเอง การประหยัดและการออมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อคนเราต้องทำงาน เพื่อให้มีรายได้และรู้จักใช้เงินหรือรายได้นั้นอย่างฉลาด

² สถาบันการศึกษาวิชาชีพสหกรณ์ออมทรัพย์(สวสอ.) ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด, คู่มือสหกรณ์ออมทรัพย์, (กรุงเทพมหานคร: อักษรสยามการพิมพ์, 2546), น.1.

2. การช่วยตนเองและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สหกรณ์ออมทรัพย์มีปรัชญาให้สมาชิกทุกคนช่วยตนเองได้ โดยการให้การศึกษารวมทางสหกรณ์ผ่านรูปแบบการศึกษานอกระบบที่มุ่งผลสำเร็จทางปฏิบัติในการสร้างนิสัยขยันและประหยัด นั่นคือเปิดโอกาสให้สมาชิกฝากเงินและถือหุ้นในสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ เงินฝากและหุ้นดังกล่าวจะเป็นกองทุนรวมที่สหกรณ์สามารถให้เงินกู้เพื่อช่วยเหลือสมาชิกยามจำเป็น กิจกรรมการรับฝากเงินและการให้เงินกู้เกิดขึ้นได้ก็ด้วยการช่วยตนเองของสมาชิกแต่ละคนในการออมเงินไว้กับสหกรณ์ และสหกรณ์นั้นก็ใช้เงินออมช่วยเหลือสมาชิกโดยการให้กู้ยืม นี่คือนโยบายของการช่วยตนเองซึ่งนำไปสู่การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความหมายเช่นเดียวกับคำกล่าวที่ว่า “แต่ละคนเพื่อทุกคนและทุกคนเพื่อแต่ละคน (Each for All and All for Each)”

3. การดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ไม่ใช่เพื่อกำไร ไม่ใช่เพื่อการกุศล แต่เพื่อให้บริการ (Not for profit, not for charity, but for service) หรืออาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า สหกรณ์เป็นองค์กรไม่แสวงหากำไร ทั้งนี้การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์แบ่งได้เป็น 2 ส่วนคือ ส่วนแรกเป็นส่วนที่ทำกับสมาชิก สหกรณ์จะตั้งราคาการให้บริการเพียงให้คุ้มกับต้นทุนและเผื่อไว้สำหรับเป็นเงินสะสม เงินสำรอง หรือเงินทุนอื่นๆตามสมควรเท่านั้น ไม่มีการมุ่งเอากำไรจากสมาชิก ซึ่งแตกต่างจากธุรกิจเอกชนที่ต้องแสวงหากำไรจากลูกค้าเป็นหลัก สำหรับส่วนที่สองเป็นกรณีที่สหกรณ์ทำธุรกิจกับบุคคลภายนอก สหกรณ์จึงต้องยึดหลักธุรกิจที่ดี (Sound business principle) ในการเจรจาต่อรองเพื่อให้ได้ราคาต่ำสุดกรณีเป็นผู้ซื้อ และให้ได้ราคาสูงสุดกรณีเป็นผู้ขาย นั่นคือ สหกรณ์ต้องทำกำไรจากบุคคลภายนอก ซึ่งสหกรณ์ทำธุรกิจติดต่อทางการค้าด้วย เช่นเดียวกันกับองค์กรธุรกิจอื่น

2.1.3 เป้าหมายการบริหารงานของสหกรณ์ออมทรัพย์³

เนื่องจากสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นองค์กรธุรกิจที่ดำรงสถานภาพอยู่ใน 2 ฐานะคือการเป็น “สหกรณ์” และ “สถาบันการเงิน” ตามหลักปรัชญาของสหกรณ์ ด้วยเหตุนี้ การดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์จึงต้องมีเป้าหมายของความสำเร็จ ทั้งในฐานะที่เป็นสหกรณ์และสถาบันการเงิน โดยการวัดความสำเร็จในฐานะที่เป็นสถาบันการเงินจะมุ่งประเด็นไปที่ความสำเร็จในเชิงธุรกิจ ซึ่งมักจะพิจารณาคอบคลุม 4 ประเด็นสำคัญดังนี้

1. ความสามารถในการทำกำไร (Profitability)

คำกล่าวที่ว่า “สหกรณ์เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร” มิได้หมายความว่าสหกรณ์ไม่ต้องการกำไร แต่การเป็นองค์กรไม่แสวงหากำไรที่แท้จริงนั้นหมายถึงสหกรณ์จำเป็นต้อง

³ จุฑาทิพย์ ภัทราวาท, การจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์, น.24.

ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกับองค์กรธุรกิจประเภทอื่น ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า ตัวบ่งชี้ที่สำคัญประการหนึ่งของประสิทธิภาพในการดำเนินงานคือ “ความสามารถในการทำกำไร” ในทางปฏิบัติ เมื่อสหกรณ์ดำเนินงานจนมีผลกำไรเกิดขึ้น สหกรณ์จะคืนกำไรกลับสู่สมาชิกตามวิธีการสหกรณ์ ดังนั้นจึงต้องยอมรับว่าความสามารถในการทำกำไรนั้นเป็นเป้าหมายสำคัญอย่างหนึ่งของการบริหารงาน แต่ทั้งนี้ก็ได้หมายความว่าสหกรณ์ออมทรัพย์จะมุ่งมั่นทำกำไรแต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องคำนึงถึงภารกิจทางสังคมด้วย

2. ความเสี่ยง (Risk)

แนวทางการบริหารงานสหกรณ์ออมทรัพย์นั้นไม่ควรดำเนินการใดๆที่มีความเสี่ยง หรือหากจะมีความเสี่ยงอยู่บ้าง ก็ควรให้มีความเสี่ยงเกิดขึ้นน้อยที่สุด ทั้งนี้เพราะการดำเนินการบนความเสี่ยงย่อมมีโอกาสที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสหกรณ์และสมาชิกได้ ความเสี่ยงที่ผู้บริหารจะต้องระมัดระวัง ได้แก่ ความเสี่ยงอันเกิดจากการจัดหาทุนผิดพลาด (Financial Risk) และความเสี่ยงอันเกิดจากการจัดสรรเงินทุนไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ (Operating Risk)

การบริหารเงินทุนเพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงข้างต้น ผู้บริหารสหกรณ์จะต้องตัดสินใจโดยใช้ความระมัดระวังและยึดถือแนวทางปฏิบัติที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย ข้อบังคับและระเบียบของสหกรณ์ มติคณะกรรมการพัฒนาสหกรณ์แห่งชาติ ตลอดจนคำสั่งนายทะเบียนต่างๆที่เกี่ยวข้อง

3. ความคล่องตัว (Liquidity)

ในฐานะที่เป็นสถาบันการเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์ต้องให้ความสำคัญกับการรักษาสภาพคล่องให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม สถานการณ์ที่บ่งชี้ถึงสภาพคล่องในสหกรณ์ ได้แก่ การมีเงินเพียงพอให้แก่สมาชิกที่มาถอนหุ้น ถอนเงินฝาก จ่ายเงินปันผลและเฉลี่ยคืนดอกเบี้ยได้ตามกำหนดเวลา ผู้บริหารสหกรณ์จึงต้องดำเนินนโยบายในส่วนนี้ให้ดี เพราะหากเลือกใช้นโยบายการรักษาสภาพคล่องสูงเกินไปก็อาจกระทบต่อความสามารถในการทำกำไรของสหกรณ์ได้ เนื่องจากการดำรงรักษาเงินสดและสินทรัพย์สภาพคล่องที่เปลี่ยนมือง่ายมากเพียงโดยอ้อมเสียโอกาสนำเงินบางส่วนไปใช้หมุนเวียนในการดำเนินงานในทางที่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้น

4. ความมั่นคงและเสถียรภาพ (Security & Stability)

ความมั่นคงและมีเสถียรภาพถือเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นอย่างยิ่ง ในฐานะที่เป็นสถาบันการเงิน สมาชิกผู้ฝากเงินย่อมต้องมีความเชื่อถือและไว้วางใจว่าสหกรณ์มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพ จึงจะมีความมั่นใจที่จะนำเงินมาฝากออมไว้กับสหกรณ์

การสร้างภาพลักษณ์ในด้านความมั่นคงขององค์กรเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง จะเห็นได้ว่าสถาบันการเงินทุกแห่งพยายามลงทุนในอาคารสำนักงานให้ดูมั่นคงถาวรในสายตาของลูกค้า แม้จะเสียเงินลงทุนมหาศาลเพียงใดก็นับว่าคุ้มค่าที่จะสร้างความมั่นใจให้แก่ลูกค้าของตน สำหรับ

สหกรณ์ออมทรัพย์แล้ว การสร้างภาพลักษณ์ด้านความมั่นคงอาจไม่จำเป็นต้องดำเนินการ เช่นเดียวกับสถาบันการเงินทั่วไป แต่ควรสร้างภาพลักษณ์ที่แท้จริง นั่นก็คือการพัฒนาโครงสร้างทางการเงินให้มั่นคง โครงสร้างทางการเงินที่มั่นคงก็คือโครงสร้างการเงินที่มีสัดส่วนของทุนของสหกรณ์มากกว่าทุนที่มาจากการกู้ยืมหรือการสร้างภาระหนี้สินมาใช้ดำเนินงานนั่นเอง

การวัดความสำเร็จของสหกรณ์นอกจากจะต้องพิจารณาจากความสำเร็จในเชิงธุรกิจแล้ว ยังต้องมีการพิจารณาถึงความสำเร็จในทางสังคมตามหลักการสหกรณ์สากลด้วย ซึ่งจะมุ่งเน้นไปที่ประโยชน์อันพึงมีต่อสมาชิก ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อมโดยควรพิจารณาประเด็นต่างๆดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในธุรกิจและการดำเนินงานของสหกรณ์
2. การพัฒนาการดำเนินงานและธุรกิจของสหกรณ์เพื่อประโยชน์แก่สมาชิก
3. การจัดสรรผลประโยชน์ (กำไร) แก่สมาชิก
4. การให้บริการด้านการศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรและสมาชิกสหกรณ์
5. การจัด (ให้) สวัสดิการแก่สมาชิกและครอบครัว
6. การดำเนินกิจกรรมของสหกรณ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกและครอบครัว
7. การดำเนินกิจกรรมของสหกรณ์ในการพัฒนาชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม

2.2 เศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการและการเงิน (Managerial and Financial Economics)

เศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการและการเงิน (Managerial and Financial Economics) เป็นการนำทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการตัดสินใจทางด้านการจัดการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งการตัดสินใจหรือการแก้ปัญหาทางด้านการจัดการนั้นเกิดขึ้นได้ในองค์กรธุรกิจทั้งภาคเอกชนและภาครัฐ สหกรณ์ออมทรัพย์ในฐานะที่เป็นสถาบันการเงินที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับเงินเป็นหลักจึงต้องคำนึงถึงหลักเศรษฐศาสตร์การจัดการและการเงินด้วย โดยหลักเศรษฐศาสตร์ดังกล่าวมีเนื้อหาครอบคลุมเกี่ยวกับหน้าที่ในการจัดการการเงินต่างๆอันได้แก่ การวางแผนและตัดสินใจลงทุน การจัดหาเงินทุน การวิเคราะห์ต้นทุนเงินทุน โครงสร้างเงินทุน อัตราผลตอบแทนและความเสี่ยงจากการบริหารเงินทุน อีกทั้งยังมีการระบุวัตถุประสงค์ของการจัดการการเงินไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นการแสวงหาความมั่งคั่งสูงสุดให้แก่ผู้ถือหุ้น ซึ่งถือว่ามีเป้าหมายแคบกว่าหลักเศรษฐศาสตร์ทั่วไปที่มุ่งศึกษาถึงทางเลือกของประชาชนและสังคมในการผลิตสินค้าและบริการต่างๆที่มีอยู่จำกัด เพื่อตอบสนองความต้องการอันไม่สิ้นสุด แนวคิดเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการและการเงินที่ใช้ในงานวิจัยฉบับนี้ประกอบด้วย

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุน รายรับ และกำไรในทางเศรษฐศาสตร์⁴

ในวิชาเศรษฐศาสตร์ คำว่า “ต้นทุน” มีความหมายพิเศษที่แตกต่างจากสาขาวิชาอื่น ต้นทุนในทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Cost) มีความหมายเพียงประการเดียวเท่านั้น นั่นคือ ต้นทุนค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) ซึ่งหมายถึงมูลค่าสูงสุดของทรัพยากรที่สามารถจะนำไปใช้ในกิจกรรมทางเลือกอื่นที่ดีที่สุดหรือถูกจัดลำดับไว้สูงสุดในบรรดาทางเลือกอื่นๆ โดยไม่คำนึงถึงว่าใครเป็นผู้ใช้ทรัพยากรชนิดนั้น ดังนั้น ในการคิดต้นทุนที่ถูกต้อง จึงต้องคิดจากแนวคิดของต้นทุนค่าเสียโอกาสเท่านั้น

ค่าใช้จ่ายใดๆ สำหรับทรัพยากรที่ผู้ผลิตได้จ่ายออกไปให้บุคคลอื่นเพื่อเป็นค่าตอบแทนจากการใช้บริการจากปัจจัยการผลิตต่าง ๆ นั้น จะเรียกค่าใช้จ่ายส่วนนี้ว่าเป็นต้นทุนชัดเจน (Explicit Cost) หรือต้นทุนทางบัญชี (Accounting Cost) ซึ่งการคิดต้นทุนประเภทนี้จะคิดเฉพาะต้นทุนที่ผู้ผลิตได้จ่ายออกไปจริงๆ เท่านั้น แต่ในทางเศรษฐศาสตร์นอกจากจะคิดต้นทุนชัดเจนแล้วยังต้องรวมเอาต้นทุนอื่นๆ ที่หน่วยผลิตมิได้จ่ายออกไปจริงๆ ด้วย อันได้แก่ ต้นทุนจากการใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่เป็นของหน่วยผลิตเอง ไม่ว่าจะเป็นที่ดิน แรงงาน สิ่งปลูกสร้าง หรือแม้กระทั่งเงินทุนของหน่วยผลิต ทั้งนี้เพราะการนำเอาทรัพยากรเหล่านี้มาใช้ในการผลิตย่อมทำให้ทรัพยากรนั้นเสียโอกาสที่จะนำไปใช้ในกิจกรรมอื่นๆ ดังนั้นจึงต้องประเมินขึ้นสำหรับค่าเสียโอกาสของทรัพยากรเหล่านั้นด้วย ต้นทุนส่วนที่ไม่ได้จ่ายจริงแต่ต้องประเมินขึ้นนี้เรียกว่าต้นทุนแอบแฝง (Implicit Cost) ด้วยเหตุนี้ การคิดต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์สำหรับหน่วยผลิตหนึ่งๆ จึงต้องรวมทั้งต้นทุนชัดเจนและต้นทุนแอบแฝงเข้าด้วยกัน

ในส่วนของรายรับ (Revenue) นั่นก็คือรายได้ที่หน่วยผลิตได้รับจากการขายสินค้าหรือบริการโดยหน่วยผลิตนั้นๆ รายรับที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์การตัดสินใจของสหกรณ์ออมทรัพย์ในที่นี้ได้แก่แนวคิดเรื่องรายรับรวม (Total Revenue : TR) ซึ่งก็คือจำนวนรายรับทั้งหมดที่หน่วยผลิตได้รับจากการขายผลผลิตในจำนวนหนึ่งๆ รายรับรวมจะเท่ากับผลคูณของราคากับปริมาณที่ขายได้หรือเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$TR = P \times Q$$

⁴ ภราดร ปรีดาศักดิ์, หลักเศรษฐศาสตร์จุลภาค, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), น.176.

โดยที่ TR คือ รายรับรวม

P คือ ราคาสินค้า

Q คือ ปริมาณผลผลิต

เมื่อได้ทราบถึงลักษณะของต้นทุนและรายรับจากการผลิตแล้ว ขั้นตอนต่อไปจะเป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องกำไร (Profit) โดยที่กำไรของหน่วยผลิตหนึ่งๆ ก็คือส่วนแตกต่างระหว่างรายรับรวมกับต้นทุนรวมที่เกิดขึ้นจากการผลิตสินค้าหรือบริการออกขายในช่วงเวลาหนึ่งๆ ดังนั้นจึงสามารถคำนวณหากำไรทั้งหมดของหน่วยผลิตได้ด้วยสมการดังต่อไปนี้

$$\pi = TR - TC$$

โดยที่ π คือ กำไร (หรือขาดทุน) รวม (Total Profit)

TR คือ รายรับรวม (Total Revenue)

TC คือ ต้นทุนรวม (Total Cost)

2.2.2 แนวคิดการวิเคราะห์จุดคุ้มทุน (Break-even point Analysis)⁵

จุดคุ้มทุน (Break-even Point) หมายถึง จุดที่ประมาณสินค้าหรือบริการที่ธุรกิจจำหน่ายออกไปแล้วมีผลทำให้รายได้เท่ากับต้นทุนของสินค้าหรือบริการทั้งหมด ภายในรอบระยะเวลาหนึ่งๆ หรืออาจกล่าวโดยย่อได้ว่าเป็นจุดที่ทำให้รายได้หรือรายรับรวม (Total Revenue : TR) เท่ากับต้นทุนรวม (Total Cost : TC) ณ จุดนี้ ธุรกิจจะไม่มีกำไรหรือขาดทุนจากการดำเนินงานใดๆทั้งสิ้น

จากคำจำกัดความข้างต้น ทำให้ทราบว่าจุดคุ้มทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ คือ จุดที่เมื่อสหกรณ์นำเงินไปบริหารแล้วทำให้รายรับรวม (TR) จากการบริหารเงินทุนเท่ากับต้นทุนรวม (TC) ของเงินทุนทั้งหมด ดังนั้น การที่จะทราบจุดคุ้มทุน รวมไปถึงภาวะกำไรหรือขาดทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบต้นทุนเงินทุนทั้งหมดของสหกรณ์และผลตอบแทนจากการบริหารเงินทุนทั้งหมดของสหกรณ์ หลังจากนั้นจึงนำค่าทั้งสองมาเปรียบเทียบกัน ผลลัพธ์ที่ได้จะมีด้วยกัน 3 ลักษณะคือ

⁵ จุฑาทิพย์ ภัทราวาท, การจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์, น. 109.

1. ถ้ารายรับจากการบริหารเงินทุนมากกว่าต้นทุนของเงินทุนทั้งหมด ($TR > TC$) แสดงว่าการบริหารเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งนั้นได้รับกำไรเกินปกติ (Abnormal Profit) หรือมีกำไรทางเศรษฐศาสตร์เป็นบวก
2. ถ้ารายรับจากการบริหารเงินทุนน้อยกว่าต้นทุนของเงินทุนทั้งหมด ($TR < TC$) แสดงว่าการบริหารเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งนั้นประสบกับภาวะขาดทุน (Loss)
3. ถ้ารายรับจากการบริหารเงินทุนเท่ากับต้นทุนของเงินทุนทั้งหมด ($TR = TC$) แสดงว่าการบริหารเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งนั้นได้รับกำไรปกติ (Normal Profit) หรือมีกำไรทางเศรษฐศาสตร์เป็นศูนย์

2.2.3 แนวคิดการวัดประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยใช้ CAMELS Analysis⁶

CAMELS Analysis เป็นเครื่องมือทางการเงินที่ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ภายใต้สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์นำมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างมาตรฐานในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรให้เป็นระบบและเป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงิน (Financial Institution Analysis) ซึ่งทางธนาคารกลางของประเทศสหรัฐอเมริกา (Federal Reserve) เป็นผู้ริเริ่มคิดค้นขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2521 โดยอาศัยกรอบการวิเคราะห์ทางการเงิน 5 มิติ (CAMEL Approach) เป็นตัวชี้วัดที่สำคัญ จนกระทั่งปีพ.ศ. 2540 จึงได้เพิ่มมิติด้านผลกระทบทางธุรกิจ (Sensitivity – S) เข้าไปในกระบวนการวิเคราะห์เพื่อความครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

จากภาวะเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและสภาวะการแข่งขันในธุรกิจสถาบันการเงินที่เพิ่มสูงมากขึ้น ชุมชนสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ตระหนักในความสำคัญข้างต้น จึงได้นำแนวคิดดังกล่าวมาศึกษา ค้นคว้า และปรับใช้กับธุรกิจของสหกรณ์ เพื่อพัฒนานวัตกรรมทางการเงินสำหรับประเมินสถานะทางการเงินแก่สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อชี้สถานการณ์ความเสี่ยงที่สำคัญและเป็นเครื่องมือเตือนภัยทางการเงินให้แก่สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรภายในเวลาที่เหมาะสม

⁶ ส่วนวิจัยและพัฒนาสารสนเทศทางการเงิน กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, มาตรฐานการเงิน ค่าเฉลี่ยสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ปี 2547, น.2.

2. เพื่อส่งสัญญาณเตือนให้ผู้บริหารสหกรณ์ได้ทราบถึงภาวะเศรษฐกิจของสหกรณ์ เพื่อที่จะได้สามารถวางแผนรับมือกับสถานการณ์ได้ทันเวลา รวมไปถึงการนำไปใช้ปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานของสหกรณ์ด้วย

3. เสนอผลการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจ พร้อมให้ข้อเสนอแนะเพื่อการเฝ้าระวังทางการเงินของสหกรณ์ เพื่อลดความเสี่ยงและป้องกันมิให้เกิดความเสียหาย

4. เพื่อสร้างตัวชี้วัดด้านประสิทธิภาพทางการเงินที่เป็นมาตรฐานอย่างเป็นรูปธรรมสำหรับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรโดยทั่วไป

CAMELS ได้รับการออกแบบให้เป็นเครื่องมือวัดประสิทธิภาพการดำเนินงาน และต่อมาได้พัฒนาเป็นเครื่องมือทางการเงินเพื่อสร้างสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning System) ให้แก่องค์กร อักษรแต่ละตัวของ CAMELS จะทำหน้าที่เฝ้าดูมุมมองที่แตกต่างกันออกไป ในขณะที่เดียวกันก็มีความสัมพันธ์และสอดคล้องซึ่งกันและกันด้วย องค์ประกอบที่สำคัญในมุมมอง 6 มิติของ CAMELS⁷ มีดังนี้

1. C – Capital strength : ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง

ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยงหรือความเข้มแข็งของเงินทุน เป็นการวิเคราะห์ถึงศักยภาพของแหล่งเงินทุนภายในสถาบันการเงินว่าจะสามารถรองรับหรือป้องกันความเสี่ยงที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจได้มากน้อยแค่ไหน เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันให้กับสมาชิกได้ว่าองค์กรจะสามารถดำเนินกิจการได้ต่อไปไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น สำหรับทุนดำเนินงานของสหกรณ์นั้นประกอบไปด้วยทุนเรือนหุ้น ทุนสำรอง ทุนสะสมตามระเบียบข้อบังคับ กำไรสุทธิ และการจัดหาเงินทุนในรูปแบบของการก่อหนี้ผูกพัน

ความเพียงพอและความเข้มแข็งของเงินทุนสหกรณ์จะเน้นที่แหล่งเงินทุนภายในสหกรณ์เป็นหลักกล่าวคือ สหกรณ์ควรจะต้องมีทุนไว้รองรับความเสี่ยงต่างๆที่จะเกิดขึ้นอย่างเพียงพอและทุนดังกล่าวควรมีลักษณะที่ไม่สามารถถอนได้และไม่ผูกพันในเรื่องของการจ่ายผลตอบแทนหากเงินทุนภายนอก (เงินกู้ยืม) มีมากกว่าทุนของสหกรณ์ แสดงว่าทุนของสหกรณ์ไม่เพียงพอและมีภาวะผูกพันทางการเงิน จึงต้องเพิ่มความระมัดระวังในการใช้เงินทุนเพื่อสร้างรายได้รองรับให้มากขึ้น

⁷ Mona J. Gardner, Dixie L. Mills, Elizabeth S. Cooperman, Managing Financial Institutions, p. 301.

การก่อหนี้ในอัตราที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ด้วยเงินทุนของตนเองเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความเสียหายของเงินทุนภายในองค์กร หากหนี้สินทั้งหมดมีน้อยกว่าเงินทุน หน่วยธุรกิจก็ย่อมสามารถรองรับหนี้ได้ด้วยตนเองและสร้างความมั่นใจให้กับเจ้าหนี้ได้ แต่ถ้าหนี้สินทั้งสิ้นมีมากกว่าเงินทุน หน่วยธุรกิจนั้นจะเผชิญกับความเสียหาย พร้อมกับต้องระดมทุนและบริหารสินทรัพย์ให้ดีเพื่อรองรับความเสียหายนั้น นอกจากนี้ การที่องค์กรสามารถให้ผลตอบแทนได้มากหรือมีอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุนสูงก็ถือเป็นตัวสะท้อนที่ดีถึงความสามารถในการนำเงินทุนไปสร้างรายได้ด้วยเช่นกัน

2. A – Asset quality : คุณภาพของสินทรัพย์

คุณภาพของสินทรัพย์เป็นการวิเคราะห์ว่าสินทรัพย์ที่นำไปลงทุนได้ก่อให้เกิดรายได้กลับคืนมาแก่สถาบันการเงินอย่างไร และได้นำไปบริหารอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ เพียงใด รายการที่นำมาวัดประสิทธิภาพด้านสินทรัพย์นี้ ได้แก่ ลูกหนี้ สินค้าคงคลัง และสินทรัพย์รวม

นอกจากนี้ การพิจารณาคุณภาพสินทรัพย์ยังสะท้อนให้เห็นถึงความเสียหายในด้านการลงทุน รวมไปถึงขั้นตอนการกำหนดนโยบายการลงทุนและการให้สินเชื่อของหน่วยธุรกิจด้วยการลงทุนในสินทรัพย์ที่เสี่ยงหรือไม่ก่อให้เกิดรายได้ หรือกระทั่งการลงทุนที่จมอยู่ในสินทรัพย์เกินความต้องการ เช่น สินค้า เงินฝากธนาคาร อาจส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องทางการเงินขององค์กรได้ การวิเคราะห์คุณภาพของสินทรัพย์มุ่งเน้นไปที่สินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้และความเพียงพอของทุนสำรองต่อการด้อยคุณภาพของสินทรัพย์ เพื่อป้องกันผลกระทบต่อฐานะทางการเงินของหน่วยธุรกิจ ตัวอย่างเช่น การพิจารณาในแง่ของการมีหนี้ที่ค้างชำระและสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) ว่ามีการสำรองหนี้หรือไม่ มีสัดส่วนของหนี้ดังกล่าวมากเกินไปหรือต่ำเกินไป

สินทรัพย์ซึ่งมีคุณภาพดีต้องสามารถสร้างรายได้และผลตอบแทนกลับคืนมาแก่ผู้ที่เป็นเจ้าของ กล่าวคือสินทรัพย์เหล่านั้นสามารถแปลงสภาพเป็นรายได้แก่ผู้ประกอบการได้ อัตราการหมุนของสินทรัพย์ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ ตลอดจนอัตรากำไรหรือรายได้ต่อสินทรัพย์ยังมีค่าสูงมากเพียงใดย่อมแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของสินทรัพย์ดีที่เข้ามา หากสัดส่วนดังกล่าวมีค่าต่ำก็แสดงว่าสินทรัพย์นั้นด้อยคุณภาพ ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ผู้บริหารองค์กรจึงต้องดำเนินการสร้างประสิทธิภาพด้านคุณภาพของสินทรัพย์ให้กลับคืนมาโดยเร็ว

3. M – Management capability : ชีตความสามารถในการบริหาร

ชีตความสามารถในการบริหารเป็นการประเมินถึงความสามารถของฝ่ายบริหารจัดการ ในด้านการวางแผนกลยุทธ์ การจัดวางโครงสร้างองค์กร การควบคุมภายใน รวมไปถึงการกำกับการทำงานของพนักงานและการให้บริการอันเป็นเลิศแก่สมาชิกในการนำพาธุรกิจให้บรรลุวัตถุประสงค์

ของกิจการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ภายใต้สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่หน่วยธุรกิจเผชิญอยู่ในขณะนั้น

การบริหารจัดการสถาบันการเงินไม่ว่าในรูปแบบใดจะต้องมีความสมดุลกัน สหกรณ์ออมทรัพย์ซึ่งถือเป็นองค์กรที่ไม่ได้มุ่งเน้นแสวงหากำไร (จากสมาชิก) สูงสุด ก็ต้องวางโครงสร้างของธุรกิจให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติสหกรณ์ เจกเช่นเดียวกันกับธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินแห่งอื่นที่ต้องดำเนินธุรกิจภายใต้กรอบกฎหมายที่ถูกต้อง

ขีดความสามารถการบริหารงานและระบบการควบคุมภายในที่เกิดขึ้นจากการยึดถือปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับขององค์กรเป็นสำคัญ บทบาทด้านการบริหารงานสามารถเป็นตัวกำหนดศักยภาพการวินิจฉัยและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของหน่วยธุรกิจต่อการเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจการเงินได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะส่งผลต่อไปยังสภาพคล่องและการทำกำไรขององค์กร ตลอดจนการวางแผนรับมือกับการแข่งขันในอนาคตที่สูงขึ้นด้วย

4. E – Earning sufficiency : การทำกำไร

การทำกำไรเป็นการวิเคราะห์ถึงความสามารถในการแข่งขันของสถาบันการเงินในธุรกิจที่ดำเนินอยู่ว่าสามารถก่อให้เกิดผลตอบแทนที่เหมาะสมหรือไม่ เป็นการวิเคราะห์ถึงสภาพความพร้อมของเงินทุนว่ามีมากน้อยเพียงใดหากมีการขยายตัวของเงินทั้งด้านรับเข้ามาและจ่ายออกไป หน่วยธุรกิจจะดำรงภาวะการแข่งขันและเติบโตต่อไปได้อย่างยั่งยืนหรือไม่ รวมไปถึงการวิเคราะห์ถึงคุณภาพและแนวโน้มของกำไรในอนาคตด้วยว่าจะมีทิศทางเป็นอย่างไร

ความสามารถในการทำกำไรขององค์กรอยู่ภายใต้หลักการว่าด้วยการรักษาอัตราค่าใช้จ่ายการดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงานให้ต่ำและเพิ่มอัตรากำไรขั้นต้นในแต่ละธุรกิจให้มากที่สุด คุณภาพของกำไรขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับค่าใช้จ่ายเป็นสำคัญ หากหน่วยธุรกิจบริหารควบคุมค่าใช้จ่ายได้ดีมีประสิทธิภาพ โดยเปรียบเทียบรายได้กับค่าใช้จ่ายในแต่ละรายการว่ามีกำไรขั้นต้นหรือไม่ ถ้ามีกำไรสูง ก็แสดงว่ามีความสามารถในการทำกำไรดี ในทางตรงกันข้าม หากบริหารค่าใช้จ่ายได้ไม่เหมาะสมกับรายได้หรือมีกำไรต่ำ ก็สะท้อนถึงความด้อยประสิทธิภาพในการทำกำไรของหน่วยธุรกิจนั้น

เนื่องจากระบบสหกรณ์มิได้มุ่งเน้นแสวงหากำไรสูงสุด แต่มุ่งเน้นคุณภาพชีวิตของสมาชิกเป็นหลัก กำไรจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย ในฐานะสหกรณ์ซึ่งมีบทบาทเป็นทั้งผู้ให้บริการแก่สมาชิก การมีวินัยทางการเงินหรือการจัดการทางการเงินที่ดีของฝ่ายบริหารจัดการและสมาชิกย่อมส่งผลต่อรายได้ที่สูงขึ้น หากสมาชิกมีอัตราหนี้สินมากกว่าเงินออม หรืออีกนัยหนึ่งคือกำลังความสามารถในการชำระหนี้ของสมาชิกลดลง ก็จะส่งผลกระทบต่อรายได้และฐานะการเงินของสหกรณ์ที่ต่ำลงเช่นกัน

5. L – Liquidity : สภาพคล่อง

สภาพคล่องหรือความเพียงพอต่อความต้องการใช้เงิน เป็นการพิจารณาถึงความเพียงพอและความสามารถในการจัดการและควบคุมความเสี่ยงและความเชื่อมั่นที่มีต่อแหล่งเงินทุนระยะสั้น (เงินสด) สินทรัพย์สภาพคล่องที่ใกล้เคียงเงินสด ตลอดจนสมภาวะการแข่งขันเชิงเทคนิคเปรียบเทียบกับการบริหารสภาพคล่อง เป็นการวิเคราะห์รวมถึงสินทรัพย์อื่น ๆ ที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่ายด้วย

สภาพคล่องสามารถวัดได้จากอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (Current ratio) ซึ่งคำนวณได้จากสัดส่วนระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียนกับหนี้สินหมุนเวียน หากหน่วยธุรกิจมีความเสี่ยงในเรื่องของเงินทุน ก็จำเป็นที่จะต้องรักษาสภาพคล่องให้สูงเพียงพอเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงิน ในการพิจารณาความเพียงพอของสินทรัพย์ในการแปลงสภาพเป็นเงินสด (ความเพียงพอของสภาพคล่องต่อความต้องการใช้เงิน) หากสินทรัพย์หมุนเวียนมีมากกว่าหนี้สินหมุนเวียนถือว่าองค์กรมีสภาพคล่องดีหรือมีความเพียงพอต่อความต้องการใช้เงิน อย่างไรก็ตาม ต้องพิจารณาถึงสินทรัพย์หมุนเวียนอื่นที่สามารถแปลงเป็นเงินสดได้เร็วด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างสินทรัพย์สภาพคล่องกับภาวะผูกพันทางการเงินเป็นประเด็นสำคัญที่ควรนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับเช่นกันว่าสถาบันการเงินทั้งหลายมีสินทรัพย์สภาพคล่องดำรงไว้เพียงพอต่อภาวะผูกพันทางการเงินมากน้อยเพียงใด หรืออีกนัยหนึ่ง สถาบันการเงินเหล่านั้นมีแหล่งที่มาของกระแสเงินสดเพียงพอกับภาวะผูกพันทางการเงินที่จะครบกำหนดหรือไม่ สาเหตุหลักของการขาดสภาพคล่องมาจากการบริหารสินทรัพย์และหนี้สินได้ไม่ดีพอ รวมไปถึงปัญหาจากการดำเนินงาน เช่น มีภาระหนี้สินระยะสั้นมาก การถอนเงินฝากมากกว่าปกติ การนำเงินกู้ยืมระยะสั้นไปปล่อยให้กู้ในระยะเวลายาว ฯลฯ นอกจากนี้ ยังอาจจะต้องพิจารณาถึงการดูรอบของการเปลี่ยนเป็นเงินสดหรือการไหลเข้ามาของกระแสเงินสดว่าเพียงพอหรือไม่ด้วย เช่น อัตราลูกหนี้เงินกู้ระยะสั้นที่ชำระหนี้ได้ตามกำหนดต่อหนี้ถึงกำหนดชำระและอายุเฉลี่ยของสินค้า เป็นต้น

6. S – Sensitivity : ผลกระทบต่อธุรกิจ

ผลกระทบที่มีต่อธุรกิจหรือความอ่อนไหวของธุรกิจเป็นการวิเคราะห์ถึงปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ที่ส่งผลกระทบในแง่ลบต่อการดำเนินธุรกิจ ปัจจัยเสี่ยงทั้งหลายที่นำมาพิจารณาคลอบคลุมถึงปัจจัยแวดล้อมทั้งหมดของหน่วยธุรกิจ โดยอาจมีสาเหตุมาจากตัวแปรด้านภาครัฐ สถานการณ์เศรษฐกิจต่างๆ ไป ภาวะวิกฤต ภัยธรรมชาติ ฯลฯ

หากจำแนกลงไปในรายละเอียดเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงข้างต้นที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจการเงินก็จะประกอบไปด้วย ภาวะคู่แข่งทางธุรกิจ นโยบายการเงินและการคลังของรัฐบาล อัตราดอกเบี้ยในตลาด นโยบายช่วยเหลือต่างๆของภาครัฐ ระเบียบ ข้อบังคับ พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง

สภาพตลาด เทคโนโลยี และวิทยาการใหม่ๆ หากสถาบันการเงินทั้งหลายไม่สามารถวางแผนกลยุทธ์ได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อธุรกิจของตน โดยผลกระทบจากปัจจัยเสี่ยงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับองค์ประกอบด้วยการลดลงของรายได้และต้นทุนการดำเนินงาน

2.3 วรรณกรรมปริทัศน์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเงินทุนของสหกรณ์มีอยู่ด้วยกัน 3 ฉบับ โดยงานวิจัยสองฉบับแรกเป็นการวิเคราะห์การบริหารเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์โดยตรง ในขณะที่งานวิจัยฉบับสุดท้ายเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารเงินทุนของสหกรณ์ภาคการเกษตร ซึ่งงานวิจัยแต่ละฉบับมีเนื้อหาสรุปได้ดังนี้

(1) จารุภูมิ สุจริตกุล (2547) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์การบริหารเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำกัด” โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อ 1) ศึกษาโครงสร้างแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุนของสหกรณ์ 2) วิเคราะห์ต้นทุนเงินทุนของสหกรณ์ใน 3 สถานการณ์ คือ สถานการณ์ที่ 1 กำหนดให้คิดต้นทุนของทุนเรือนหุ้นและทุนสำรองเท่ากับค่าเสียโอกาส สำหรับต้นทุนในส่วนอื่นๆเป็นต้นทุนจริงที่เกิดขึ้น สถานการณ์ที่ 2 กำหนดให้คิดต้นทุนของทุนสำรองเท่ากับค่าเสียโอกาส สำหรับต้นทุนของทุนเรือนหุ้นและทุนที่มาจากแหล่งอื่นให้คิดต้นทุนตามที่เกิดขึ้นจริง สถานการณ์ที่ 3 กำหนดให้ไม่คิดต้นทุนให้กับทุนสำรอง สำหรับต้นทุนของทุนเรือนหุ้นและทุนที่มาจากแหล่งอื่นให้คิดต้นทุนตามที่เกิดขึ้นจริง 3) วิเคราะห์ผลตอบแทนจากการบริหารเงินทุนของสหกรณ์โดยทำการศึกษาในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2542-2546

ผลการศึกษาพบว่าในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2542-2546 สหกรณ์มีแหล่งที่มาของเงินทุนที่เป็นสัดส่วนของทุนเรือนหุ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 26.53 เป็นทุนสำรองโดยเฉลี่ยร้อยละ 6.13 และเป็นสัดส่วนของเงินทุนที่ได้จากการกู้ยืมโดยเฉลี่ยร้อยละ 67.34 สำหรับแหล่งที่ใช้ไปของเงินทุนนั้น เป็นสัดส่วนของเงินให้กู้ยืมโดยเฉลี่ยร้อยละ 36.43 เป็นเงินลงทุนโดยเฉลี่ยร้อยละ 30.58 และเป็นเงินสดและเงินฝากโดยเฉลี่ยร้อยละ 32.99 การวิเคราะห์ต้นทุนของเงินทุนในแต่ละสถานการณ์ พบว่าต้นทุนเงินทุนในสถานการณ์ที่ 2 มีค่าสูงสุดคือร้อยละ 4.5 รองลงมาคือสถานการณ์ที่ 3 และสถานการณ์ที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 4.37 และ 3.00 ตามลำดับ ส่วนการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากการบริหารเงินทุนพบว่า หากใช้ต้นทุนในสถานการณ์ที่ 1 จะมีอัตราผลตอบแทนโดยเฉลี่ยร้อยละ 2.65 หากใช้ต้นทุนในสถานการณ์ที่ 2 จะมีอัตราผลตอบแทนโดยเฉลี่ยร้อยละ 1.15 และหากใช้ต้นทุนในสถานการณ์ที่ 3 จะมีอัตราผลตอบแทนโดยเฉลี่ยร้อยละ 1.28 ทั้งนี้การวิเคราะห์ยังไม่ได้คำนึงถึงต้นทุนในการดำเนินงานของสหกรณ์

นอกจากนี้ งานวิจัยเฉพาะเรื่องดังกล่าวยังได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการบริหารเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่น่าสนใจ สามารถสรุปใจความสำคัญได้ดังนี้

สหกรณ์ควรพิจารณาในเรื่องของการจ่ายเงินปันผลให้กับสมาชิก เนื่องจากในปัจจุบันจ่ายในอัตราที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับอัตราผลตอบแทนของเงินทุนในท้องตลาดทั่วไป เท่ากับเป็นการสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกซื้อหุ้นจำนวนมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาอุปทานของเงินส่วนเกินหรือที่เราเรียกกันว่า “เงินล้นระบบ” ทำให้สหกรณ์ต้องหาทางนำเงินส่วนเกินไปทำธุรกิจอื่นที่มีความเสี่ยงมากขึ้น และมากกว่าการให้สมาชิกของสหกรณ์กู้ซึ่งภาระความเสี่ยงแทบไม่มีเลย และเหตุนี้เองทำให้สหกรณ์เกิดปัญหาในการบริหารเงินทุน ทั้งนี้ในปัจจุบันสหกรณ์เองมีมติจำกัดการเพิ่มหุ้นของสมาชิกซึ่งนับเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุเท่านั้น สหกรณ์ควรจะหันมาให้ความสำคัญกับนโยบายการจ่ายเงินปันผลมากกว่า

(2) รัฐพล กิตตินรรัตน์ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง “แบบจำลองลิเนียโปรแกรมมิ่งเพื่อบริหารเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ : กรณีศึกษา สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำกัด” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบจำลองลิเนียโปรแกรมมิ่งสำหรับการบริหารเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์และนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดในการสร้างแบบจำลองเกิดจากการพิจารณากระแสเงินสดของสหกรณ์ออมทรัพย์ตลอดช่วงเวลาของการศึกษา โดยได้รวบรวมข้อมูลแบบหุติยภูมิเกี่ยวกับกฎ ข้อบังคับ ระเบียบ และวิธีปฏิบัติต่างๆของสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำกัด รวมทั้งแนวทางในการบริหารการเงินซึ่งสถาบันการเงินโดยทั่วไปยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อนำมาสร้างเป็นข้อจำกัดของแบบจำลอง

ลักษณะของแบบจำลอง คือเป็นแบบจำลองหลายช่วงเวลาและอยู่ภายใต้ความแน่นอน โดยใช้อัตราผลตอบแทนและต้นทุนเงินทุนเป็นตัวแปรในการตัดสินใจ ลักษณะที่สำคัญของแบบจำลองจะคำนึงถึงความต้องการของสมาชิกก่อน ถึงแม้ว่าอัตราผลตอบแทนจากการให้บริการแก่สมาชิกจะต่ำกว่าอัตราผลตอบแทนจากแหล่งอื่นๆ หรือต้นทุนเงินทุนจากแหล่งเงินอื่นๆจะต่ำกว่าต้นทุนเงินทุนจากสมาชิก โดยได้กำหนดความต้องการเงินกู้และการถอนเงินของสมาชิกซึ่งคาดว่าจะเกิดขึ้นในช่วงของการวางแผนไว้ เป็นข้อจำกัดที่ต้องเกิดขึ้นในแบบจำลอง นอกจากนี้ แบบจำลองที่สร้างขึ้นยังได้มีการนำไปทดสอบใช้กับการบริหารการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำกัด ด้วย

ผลการศึกษาพบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำกัด มีกระแสเงินสดรับน้อยกว่ากระแสเงินสดจ่าย ทำให้สหกรณ์ขาดดุลเงินสด จึงต้องดำเนินการจัดหาเงินทุนจาก

แหล่งต่างๆอย่างเพียงพอโดยให้มีต้นทุนเงินทุนต่ำที่สุด และเพื่อเป็นตัวอย่างในการปรับใช้แบบจำลองลิเนียโปรแกรมมิ่งในการบริหารการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้มีการสมมติให้สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำกัด มีกระแสเงินสดรับมากกว่ากระแสเงินสดจ่าย ส่งผลให้สหกรณ์เกินดุลเงินสดและมีเงินเหลืออยู่ ซึ่งเงินทุนเหล่านี้สหกรณ์สามารถนำไปลงทุนหาผลตอบแทนสูงสุด อันจะเป็นประโยชน์ต่อสหกรณ์และมวลสมาชิกแบบจำลองที่สร้างขึ้นจึงสามารถปรับใช้ได้ทั้งในกรณีที่สหกรณ์มีเงินเหลือและขาดแคลนเงิน

ในส่วนของข้อเสนอแนะนั้นมีประเด็นที่น่าสนใจ สามารถสรุปออกเป็นข้อๆได้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้การดำเนินงานของสหกรณ์มีความเป็นสากลและสามารถแข่งขันกับสถาบันการเงินอื่นได้ จึงควรนำเอาตัวแปรด้านความเสี่ยงทางการเงินมาเป็นตัวแปรร่วมในการตัดสินใจ นอกเหนือไปจากตัวแปรด้านอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนและอัตราดอกเบี้ยเงินทุน

2. การพัฒนาแบบจำลองนี้ดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2511 แต่ในปัจจุบันได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ดังนั้นในการศึกษาต่อไปควรยึดแนวทางในการบริหารเงินทุนภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมายสหกรณ์ฉบับใหม่ เพื่อให้แบบจำลองมีความทันสมัย สมบูรณ์ และเป็นประโยชน์ต่อขบวนการสหกรณ์มากยิ่งขึ้น

3. สหกรณ์ควรนำเงินบางส่วนไปลงทุนในเงินฝากและตัวสัญญาใช้เงินของชุมชน สหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด เนื่องจากจะทำให้สหกรณ์ได้รับผลตอบแทนสูงขึ้นและเป็นการแสดงถึงความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสหกรณ์ด้วย

4. สหกรณ์ควรลดอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากออมทรัพย์พิเศษในบางช่วงเวลาที่มียาการฝากเงินดังกล่าวสูงกว่าช่วงเวลาอื่นลง เพื่อให้ปริมาณการฝากเงินอยู่ในระดับต่ำ อันจะทำให้ต้นทุนเงินทุนของสหกรณ์ในรูปดอกเบี้ยจ่ายลดต่ำลงด้วย

(3) ทับทิม ยอดกุศล (2547) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาการบริหารการเงินของสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดตาก” โดยทำการวิเคราะห์โครงสร้างแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุน ต้นทุนของเงินทุน อัตราผลตอบแทนจากการบริหารการเงิน วิเคราะห์เปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนจากการให้เงินกู้กับต้นทุนของเงินทุนทั้งหมด วิเคราะห์การบริหารการเงินกับความต้องการของสมาชิก การวิเคราะห์สาเหตุที่สหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัด ขอกู้ยืมเงินจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ไม่ขอกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินอื่น โดยศึกษาผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรบ้านตาก จำกัด (ปี พ.ศ. 2543-2547) สหกรณ์การเกษตรเมืองตาก จำกัด (ปี พ.ศ. 2543-2547) และสหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัด (ปี พ.ศ. 2542-2546) สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์แหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุน พบว่าแหล่งที่มาของเงินทุนสหกรณ์มาจากส่วนของเจ้าของ ได้แก่ ทุนเรือนหุ้น ทุนสำรอง และการกู้ยืม ได้แก่ เงินรับฝากจากสมาชิกและ

เงินกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำหรับสหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัด กู้ยืมจากกรมส่งเสริมสหกรณ์เพียงแห่งเดียว แหล่งใช้ไปของเงินทุนอยู่ในรูปของเงินให้สมาชิกกู้ยืมกับเงินสดและเงินฝากธนาคาร

2. การวิเคราะห์ต้นทุนของเงินทุน พบว่าสหกรณ์การเกษตรบ้านตาก จำกัด มีต้นทุนของเงินทุนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ยกเว้นต้นทุนของเงินกู้ยืมระยะสั้นลดลงจนไม่มีต้นทุน เนื่องจากสหกรณ์ไม่ได้กู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์การเกษตรเมืองตาก จำกัดก็มีต้นทุนของเงินทุนทั้งหมดเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และสหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัดมีต้นทุนของทุนเรือนหุ้นเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน แต่ในปี 2546 ไม่มีต้นทุนของทุนเรือนหุ้น เนื่องจากไม่มีการจ่ายเงินปันผล ต้นทุนของเงินฝากลดลง ในขณะที่ต้นทุนของเงินกู้ยืมระยะสั้นเพิ่มขึ้น

3. การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากการบริหารเงินทุน พบว่าทั้งสามสหกรณ์มีอัตราผลตอบแทนจากการให้สมาชิกกู้ยืมลดลงเรื่อยๆ โดยเฉพาะสหกรณ์การเกษตรบ้านตาก จำกัด ลดลงในอัตราที่คงที่ สำหรับสหกรณ์การเกษตรเมืองตาก จำกัดและสหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัด ลดลงในอัตราที่ไม่คงที่ และอัตราผลตอบแทนจากการบริหารเงินทุนยังอยู่ในอัตราที่สูง

4. การวิเคราะห์เปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนจากการให้เงินกู้กับต้นทุนของเงินทุนทั้งหมด พบว่า สหกรณ์การเกษตรบ้านตาก จำกัดมีอัตราผลตอบแทนจากการให้เงินกู้เปรียบเทียบกับต้นทุนของเงินทุนทั้งหมดในอัตราที่ต่ำและลดลงเรื่อยๆ ทำให้สมาชิกได้ประโยชน์จากการกู้ยืมโดยเสียดอกเบี้ยต่ำลง สำหรับสหกรณ์การเกษตรเมืองตาก จำกัดและสหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัด มีอัตราผลตอบแทนจากการให้เงินกู้เปรียบเทียบกับต้นทุนของเงินทุนทั้งหมดลดลงเช่นเดียวกัน แต่อัตราผลตอบแทนยังมีอัตราสูง ถือว่าสหกรณ์ได้ประโยชน์เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยจากการให้สมาชิกกู้ยืมยังอยู่ในระดับสูง

5. การวิเคราะห์การบริหารเงินทุนกับความต้องการของสมาชิก พบว่าสมาชิกและกรรมการของสหกรณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าการบริหารเงินทุนของสหกรณ์มีความสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก

6. การวิเคราะห์สาเหตุที่สหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัด ขอกู้ยืมเงินจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ไม่ขอกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินอื่น พบว่าการขอเงินจากกรมส่งเสริมสหกรณ์เสียดอกเบี้ยถูกกว่ากู้เงินจากสถาบันการเงินและกู้ได้จำนวนมากพอกับความต้องการ เงื่อนไขไม่ยุ่งยาก ตลอดจนเงินรายได้นิคมสหกรณ์ก็มีจำนวนมากพอที่จะให้กู้

ทั้งนี้ มีข้อเสนอแนะสำหรับการบริหารเงินทุนของสหกรณ์ดังต่อไปนี้

1. สหกรณ์การเกษตรเมืองตาก จำกัด ควรพิจารณาในเรื่องการระดมเงินทุนของส่วนของผู้ถือหุ้นให้มากขึ้น เนื่องจากเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการไปกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และยังเป็นทางเลือกส่งเสริมให้สมาชิกสหกรณ์สะสมทรัพย์ด้วย
2. สหกรณ์นิคมแม่สอด จำกัด ควรพิจารณาในเรื่องการระดมเงินทุนของส่วนของผู้ถือหุ้นให้มากขึ้นเช่นเดียวกัน พร้อมกับหาแหล่งเงินทุนอื่นเพิ่มเติมด้วย เพื่อรองรับสถานการณ์ในอนาคต หากกรมส่งเสริมสหกรณ์ไม่ให้สหกรณ์กู้ยืมเงินรายได้นิคมสหกรณ์
3. สหกรณ์ทั้งสามแห่งควรพิจารณาให้การศึกษาอบรมแก่สมาชิกและกรรมการเกี่ยวกับอุดมการณ์ หลักการและวิธีการสหกรณ์ การบริหารการจัดการองค์กรและธุรกิจ ตลอดจนการบริหารเงินทุนของสหกรณ์ เพื่อที่จะได้มีความรู้ ความเข้าใจ และมั่นใจว่าได้รับประโยชน์จริงจากการเป็นสมาชิกและนำเงินมาลงทุนในสหกรณ์เพิ่มขึ้น

งานวิจัยทั้งหมดข้างต้นได้ศึกษาการบริหารเงินทุนของสหกรณ์กลุ่มตัวอย่างในประเด็นเกี่ยวกับโครงสร้างเงินทุน ต้นทุนเงินทุน อัตราผลตอบแทนจากการบริหารเงินทุน รวมไปถึงการวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนกับอัตราผลตอบแทนเพื่อให้ทราบถึงส่วนเหลือหรือกำไรจากการบริหารเงินทุน แต่ยังไม่มียานวิจัยฉบับใดที่ศึกษาถึงนโยบายการบริหารงานและประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ว่ามีลักษณะและแนวโน้มเป็นอย่างไร นอกจากนี้ การศึกษาด้านต้นทุนเงินทุนและอัตราผลตอบแทนจากการบริหารเงินทุนของงานวิจัยดังกล่าวยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยงานวิจัยของคุณจารุภูมิไม่ได้นับรวมต้นทุนการดำเนินงานของสหกรณ์เข้าไปในการคำนวณต้นทุนเงินทุนทั้งหมด เช่นเดียวกับงานวิจัยของคุณทัฬหภูมิที่เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบเฉพาะอัตราผลตอบแทนจากเงินให้กับต้นทุนเงินทุนทั้งหมด โดยไม่ได้เปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนทั้งหมดกับต้นทุนเงินทุนทั้งหมด ด้วยเหตุนี้ การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ : กรณีศึกษา สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยมหิดล จำกัด” จึงมีความแตกต่างจากงานวิจัยทั้งสามฉบับดังกล่าว